

Maailma Arstide Liidu (WMA) rahvusvaheline meditsiinieetika koodeks

Vastu võetud WMA 3. peaassambleel 1949. a oktoobris Inglismaal Londonis, täiendatud 22. ülemaailmsel meditsiiniassambleel 1968. a augustis Austraalias Sydneys, 35. ülemaailmsel meditsiiniassambleel 1983. a oktoobris Itaalias Veneetsias, ja WMA peaassambleel 2006. a oktoobris Lõuna-Aafrikas Pilanesbergis.

ARSTIDE ÜLDISED KOHUSTUSED

ARST PEAB alati toimima oma sõltumatu professionaalse otsuse kohaselt ja käituma oma eriala parimate standardite kohaselt.

ARST PEAB austama otsustusvõimelise patsiendi õigust raviga nõustuda või sellest keelduda.

ARSTI OTSUSEID EI TOHI mõjutada isiklik kasu ning need ei või olla diskrimineerivad.

ARST PEAB täielikus professionaalses ja moraalses sõltumatuses ning osavõtlikult ja inimväärikust austavalt pühendumise asjakohase meditsiiniteenuse osutamisele.

ARST PEAB oma patsientide ja kolleegidega suhtlema ausalt ning teavitama pädevaid ametiasutusi nendest arstidest, kes tegutsevad ebaeetiliselt või oskamatult või kes tegelevad pettusega.

ARST EI TOHI vastu võtta mingeid rahalisi hüvitisi ega muid soodustusi, mille eesmärgiks on patsiendile konkreetse ravimi väljakirjutamine või tema suunamine mõne teise arsti juurde.

ARST PEAB austama oma patsientide, kolleegide ja teiste meditsiinitöötajate õigusi ja eelistusi.

ARST PEAB mõistma oma olulist rolli avalikkuse harimisel, kuid suhtuma suure ettevaatlikkusega avastuste või uute ravivõtete avalikustamisesse erialaväliste kanalite kaudu.

ARST VÕIB tõendada vaid seda, mida ta on isiklikult kindlaks teinud või kontrollinud.

ARST PEAB püüdlema tervishoiuressurside sellise kasutuse poole, et patsiendid ja nende kogukond sellest parimal viisil kasu saaksid.

ARST PEAB otsima sobivat ravi ja hoolt, kui ta kannatab vaimse või füüsilise haiguse all.

ARST PEAB järgima kohalikke ja üleriigilisi eetikakoodekseid.

ARSTIDE KOHUSTUSED PATSIENTIDE EES

ARST PEAB alati austama inimelu.

ARST PEAB arstiabi andmisel tegutsema patsiendi parimate huvide kohaselt.

ARST PEAB olema oma patsiendi suhtes täiesti lojaalne ja kasutama tema ravimisel kõiki oma käsutuses olevaid teadusliku meditsiini vahendeid. Kui patsiendi läbivaatus või ravi pole arstile jõukohane, peaks ta pöörduma konsultatsiooniks või patsiendi suunamiseks vajalike oskustega kolleegi poole.

ARST PEAB austama patsiendi õigust konfidentsiaalsusele. Konfidentsiaalset teavet on eetiline avalikustada siis, kui patsient on sellega nõus või kui on olemas reaalne ja vahetu oht patsiendile või teistele ning seda ohtu saab vältida üksnes konfidentsiaalsusnõude rikkumisega.

ARSTI PEAB osutama esmaabi humaanse kohustusena, v.a siis, kui ta on veendunud, et teised isikud tahavad ja oskavad sellist abi anda.

ARST PEAB neis olukordades, kus ta tegutseb kolmanda osapoole huvides, tagama, et patsient on sellisest olukorrast täielikult teadlik.

ARST EI TOHI astuda oma ravil oleva patsiendiga seksuaalsuhtesse ega mingisse teise teda kuritarvitavasse või ekspluateerivasse suhtesse.

ARSTIDE KOHUSTUSED KOLLEEGIDE EES

ARST PEAB oma kolleegidega käituma nii, nagu ta soovib, et need temaga käituksid.

ARST EI TOHI kahjustada kolleegi arsti-patsiendi suhet, et meelitada endale tema patsiente.

ARST PEAB suhtlema kolleegidega, kes on seotud sama patsiendi ravimisega, kui see osutub meditsiiniliselt vajalikuks. Sellise suhtlemise korral peab järgima patsiendi andmete konfidentsiaalsuse nõuet ning piirduma üksnes vajaliku teabega.

Maailma Arstide Liidu Genfi deklaratsioon

Vastu võetud WMA 2. peaassambleel 1948. a septembris Šveitsis Genfis, täiendatud 22. ülemaailmsel meditsiini-assambleel 1968. a augustis Austraalias Sydneys, 35. ülemaailmsel meditsiiniassambleel 1983. a oktoobris Itaalias Veneetsias, 46. ülemaailmsel meditsiiniassambleel 1994. a septembris Rootsis Stockholmis ning teksti on toimetatud 170. nõukogu istungil 2005. a mais Prantsusmaal Divonnes-Bains'is ja 173. nõukogu istungil 2006. a mais Prantsusmaal Divonnes-Bains'is.

SELLEST HETKEST ALATES, KUI MINUST SAAB ARSTKONNA LIIGE,

TÖÖTAN MA PÜHALIKULT pühendada oma elu inimkonna teenimisele;

AVALDAN austust ja tänu oma õpetajatele, sest nad on selle igati ära teeninud;

TÖÖTAN oma erialal südametunnistuse ja väarikusega;

on MINU PATSIENDI TERVIS minu esmane hool;

HOIAN mulle usaldatud saladust, tehes seda ka pärast patsiendi surma;

HOIAN au sees kõigi minu kasutuses olevate vahenditega arstikutset ja selle üllaid traditsioone;

on MINU KOLLEEGID minu õed ja vennad;

EI LASE MA vanusest, haigusest või puudest, usutunnistusest, etnilisest päritolust, soost, rahvusest, poliitilisest kuuluvusest, rassist, seksuaalsest orientatsioonist, sotsiaalsest seisundist või muudest asjaoludest tingitud kaalutlustel mõjutada minu kohustusi patsiendi ees;

AUSTAN MA ülimal määral inimelu;

EI KASUTA MA oma meditsiinilisi teadmisi inimõiguste ja kodanikuvabaduste rikkumiseks, isegi mitte ähvarduse korral;

KÕIKE SEDA TÖÖTAN MA pühalikult, vabatahtlikult ja oma au nimel.

Saatesõna

Andres Soosaar – Eesti Arst

Sajandeid iseloomustas arstieetikat kirjalike alustekstide vähesus ning püüd rakendada Hippokratese vannet universaalselt kõikidele meditsiini valdkondadele, kuid tänapäeval on olukord selles vallas kardinaalselt muutunud. Meditsiinieetika dokumentide arv kasvab kiiresti ning need jaotuvad ühelt poolt konkreetsete erialaste institutsioonide, riikide ja rahvusvahelise või isegi üleilmse kehtivusega juhtnöörideks ning teiselt poolt üldisteks ja teatud konkreetseid valdkondi reguleerivateks spetsiifilisteks dokumentideks.

Eesti enda meditsiinieetika kaks kõige olulisemat ülddokumenti on Eesti arstieetika koodeks ning Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetamisel antav arstivanne. Mõlema dokumendi versioone uuendati alles mõned aastad tagasi ning need on avaldatud ka Eesti Arstis (Eesti arstieetika koodeks 2009. a jaanuarinumbris ning arstivanne sama aasta juuninumbris). Nendes tekstides sisalduvad meie meditsiinieetika kõige olulisemad põhimõtted, mis peaksid rakenduma kõige erinevates meditsiinilistes situatsioonides. Et mõlemad dokumendid on õige hiljutised, siis peaks need lähiaastatel

moodustama meie meditsiinieetika ideelise selgroo ja väärtuselise aluse kogu Eesti arstikonnale.

Üleilmses ulatuses on juhtivaks arstieetikat loovaks institutsiooniks Maailma Arstide Liit (WMA). WMA arvukad deklaratsioonid ja mõne aasta eest eesti keeleski ilmunud „Arstieetika käsiraamat“ peegeldavad kõige otsesemalt neid eetilisi arusaamu ja väärtusi, mida peavad tähtsaks kogu maailma arstid. Eespool avaldatud WMA rahvusvahelise meditsiinieetika koodeksi ja Genfi deklaratsiooni praegu kehtivate versioonide tõlked on just meie arstieetikakoodeksi ja arstivande analoogideks üleilmses ulatuses. Nende dokumentide tõlgete avaldamine teeb nad emakeeles kättesaadavaks meie lugejale, kuid annab ka vahetu võimaluse Eesti ja üleilmse meditsiinieetika positsioone omavahel võrdlevalt hinnata. WMA rahvusvahelise meditsiinieetika koodeksi ja Genfi deklaratsiooni tähtsust nüüdisaegse meditsiinieetika arengus on raske üle hinnata: nende ilmumine eelmise sajandi neljakümnendate aastate lõpus tähistas tänapäevase meditsiinieetika sünni ning nende järgnevates versioonides tehtud muudatused peegeldavad parimal viisil praegusaja meditsiinieetika seisukohtade muutumist ja arengut.